

Vertrouwelijkheid en geheimhouding

De Nieuwbouw van de Tweede Kamer wordt gekenmerkt door openheid en transparantie. Bij de Kamer zijn meer dan 200 parlementaire journalisten geregistreerd. Zij houden dagelijks de 150 volksvertegenwoordigers uit de Tweede Kamer (en op iedere dinsdag nog eens 75 uit de Eerste Kamer) en de leden van het kabinet in het oog en berichten daarover dagelijks. Kamerleden werken letterlijk en figuurlijk in een glazen huis. Een (parlementaire) democratie kan niet zonder openheid en transparantie. Een parlement dat de openbaarheid schuwt, is geen knip voor de neus waard en zal nauwelijks politieke invloed, zo men wil macht en reële verantwoordelijkheid, hebben. Toch is er vertrouwelijkheid en geheimhouding.

Het overleg tussen de Koningin en haar ministers staat onder de staatsrechtelijke eis van de geheimhouding. Dit 'geheim van het Noordeinde' garandeert de onschendbaarheid van het staatshoofd en maakt een minister voor al zijn daden voluit verantwoordelijk, ook wanneer één van die daden terug te voeren is tot het resultaat van dat vertrouwelijk gevoerde overleg. Bovendien dient hij zo te werk te gaan dat zo enigszins mogelijk door derden daar-

naar niets herleid kan worden. Giswerk in de media leidt tot speculaties waaraan uiteindelijk alleen sensatiezoekers lol beleven. Met deze staatsrechtelijk verankerde geheimhouding is niets mis. De beide Kamers der Staten-Generaal respecteren dat en blijven daarbuiten.

Vertrouwelijk overleg

Er is ook een vorm van vertrouwelijkheid en geheimhouding waarbij de Kamer – plenair of in commissieverband – zelf direct in het geding is. Dit doet zich voor wanneer een minister de behoefte heeft de Kamer over een kwestie in te lichten en in de Kamer de wens leeft daarover met de minister te

Drs. W.J. Deetman

overleggen enerzijds en anderzijds de omstandigheid dat openbaarheid van de informatie die dan over de tafel zou gaan 's lands belangen kan schaden of bijvoorbeeld die van derden waarmee de regering aan het onderhandelen is. Vertrouwelijk overleg kan dan een uitweg bieden. De deuren van de vergaderzaal worden dan letterlijk gesloten. De Kamerleden mogen over dit alles geen mededelingen naar buiten doen. Zo is de subsidieverlening aan bedrijven vaak een punt van vertrouwelijk beraad in de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken. Bepaalde onderwerpen in het defensie- en buitenlands beleid kunnen alleen achter

gesloten deuren worden behandeld. Geregeld geheim overleg vindt plaats in de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. In het algemeen zou men kunnen zeggen dat openbaarheid regel is en vertrouwelijkheid uitzondering. Toch hebben zich juist in de afgelopen jaren politieke problemen voorgedaan rond vertrouwelijk behandelde zaken.

Enkele voorbeelden. Zo bevatte het rapport van de zogenoemde commissie-Wierenga (IRT-affaire) een geheime bijlage. Het kabinet-Lubbers III zocht naar wegen en middelen de Kamer vertrouwelijk te informeren. Het belandde, al dan niet terecht, bij de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Over deze handelwijze is later door de Enquêtecommissie-Van Traa de staf gebroken.

Recentelijk is in de media rumoer ontstaan over een rapport van de Algemene Rekenkamer over de gang van zaken bij steunverlening aan bedrijven. In het verleden is de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken hierover vertrouwelijk ingelicht. Mag de Rekenkamer de aan de Kamer verschaft vertrouwelijke informatie direct of indirect wel openbaar maken?

In de aanloop tot het zogenoemde CTSV-onderzoek (toezicht sociale zekerheid) kwam er op enig moment de mededeling van de toenmalige staatssecretaris Linschoten dat hij de Kamer vertrouwelijk wenste te informeren. De vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid weigerde die vertrouwelijke informatie in ontvangst te nemen. Achteraf bezien was dit terecht.

Kamer vleugellam gemaakt

Voor iedere vertrouwelijkheid of ge-

heimhouding is wel een goede overweging aan te voeren. Natuurlijk is het plezierig voor een minister indien hij zich tijdig verzekerd weet van parlementaire rugdekking. Het is begrijpelijk dat geïnteresseerde en actieve Kamerleden graag zo vroeg mogelijk zo breed mogelijk geïnformeerd wensen te worden om zo tijdig hun visies te kunnen ventileren. Toch is er de vraag of de Kamer er goed aan doet zich al te gemakkelijk te laten lenen voor het verkrijgen van vertrouwelijke informatie of het voeren van overleg achter gesloten deuren. Want met betrekking tot al datgene wat men op deze manier verneemt, kan men een minister of staatssecretaris, ja zelfs het gehele kabinet publiekelijk niet ter verantwoording roepen. In zekere zin leidt vertrouwelijk overleg er óók toe dat in bepaalde opzichten de Kamer vleugellam wordt gemaakt, met de verkregen informatie kan men immers niets doen. Per saldo gaat het erom dat ministers en staatssecretarissen hun eigen verantwoordelijkheid nemen en daarover – indien het vanwege het landsbelang niet anders kan, achteraf – verantwoording afleggen met het risico weggestuurd te worden. Het land besturen betekent niet alleen verantwoording afleggen, maar ook verantwoordelijkheid nemen, ook al zijn er politieke risico's. Voor Kamerleden geldt, dat 'openbare' kennis hun slagkracht vergroot en vertrouwelijke wetenschap hun actieradius beperkt.

Drs. W.J. Deetman

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer. Zij hopen daarmee een aanzet te geven voor reflectie of debat.